

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

Кваліфікаційна робота

**РОЗВИТОК ІСТОРИЧНОЇ СВІДОМОСТІ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ
ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ**

Галузь знань 01 «Освіта / Педагогіка»
Спеціальність 014.03 «Середня освіта. Історія»

**Немеришин Володимир
Миколайович,**

здобувач
освітнього ступеня «магістр»
заочної форми навчання

Мартинчук Інна Іванівна,
науковий керівник,

кандидат історичних наук, доцент

Рівне 2024

Анотація магістерської роботи

Немеришин В.М. Розвиток історичної свідомості учнів у процесі застосування інтерактивних технологій навчання. Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістр. Рівне: РДГУ, 2024. 99 с.

Науковий керівник: Мартинчук І.І., кандидат історичних наук, доцент.

Актуальність теми визначається необхідністю формування самостійної, вмотивованої особистості, яка здатна до самоорганізації та має стійку громадянську позицію. Одним з ключових елементів у процесі становлення такої особистості ми вважаємо історичну свідомість, яка є частиною історичної пам'яті та сприяє становленню національної ідентичності.

Об'єктом дослідження є технології навчання історії в старшій школі, а *предметом* - використання інтерактивних технологій навчання історії в старшій школі у формуванні історичної свідомості.

Мета роботи проаналізувати розвиток історичної свідомості учнів старших класів у процесі застосування інтерактивних технологій навчання.

В роботі проаналізовано інтерактивні технології навчання з метою розвитку історичної свідомості здобувачів старших класів. Визначено роль інтерактивних технологій у навчальному процесі. Охарактеризовано групові та фронтальні інтерактивні методи, які можна використовувати на уроках в старших класах. Наведено приклади використання таких технологій на уроках історії.

Доведено важливість формування історичної свідомості в учнів старших класів з метою формування громадянської компетентності. Розглянуто такі складові історичної свідомості як демократичні цінності та правову культуру.

В роботі проаналізовано навчальні робочі програми й підручники з історії й громадянської освіти для 10 класу та визначено можливості формування історичної свідомості в здобувачів цієї вікової категорії.

Ключові слова: історична свідомість, національна ідентичність, інтерактивні технології навчання, формування історичної предметної та громадянської компетентностей.

Abstract of the master's thesis

Nemeryshyn V.M. Development of students' historical consciousness in the process of using interactive learning technologies. Qualification work for obtaining a master's degree. Rivne: RSHU, 2024. 99 p.

Supervisor: Martynchuk I. I., candidate of historical sciences, docent.

The relevance of the topic is determined by the need to form an independent, motivated individual who is capable of self-organization and has a stable civic position. We consider historical consciousness, which is part of historical memory and contributes to the formation of national identity, to be one of the key elements in the process of forming such a personality.

The object of the research is the technology of learning history in high school, and *the subject* is the use of interactive technologies of learning history in high school in the formation of historical consciousness.

The purpose of the work is to analyze the development of historical consciousness of high school students in the process of using interactive learning technologies.

The paper analyzes interactive learning technologies for the purpose of developing the historical consciousness of high school students. The role of interactive technologies in the educational process is defined. Group and face-to-face interactive methods that can be used in classes in senior classes are characterized. Examples of the use of such technologies in history lessons are given.

The importance of the formation of historical consciousness in high school students for the purpose of forming civic competence has been proven. Such components of historical consciousness as democratic values and legal culture are considered.

In the work, educational work programs and textbooks on history and civic education for the 10th grade are analyzed and the possibilities of forming historical consciousness among students of this age category are determined.

Keywords: historical consciousness, national identity, interactive learning technologies, formation of historical subject and civic competences.

ЗМІСТ

Вступ	5
Розділ 1. Теоретико-методичні основи дослідження	
1.1. Історична ретроспектива поняття «інтерактивні технології навчання».....	8
1.2. Поняття «історичної свідомості» в шкільній історичній освіті.....	16
1.3. Історіографія проблеми	24
Розділ 2. Специфіка застосування інтерактивних технологій навчання на уроках історії	
2.1. Роль інтерактивних технологій у навчальному процесі	29
2.2. Застосування групових інтерактивних методів навчання.....	33
2.3. Застосування фронтальних інтерактивних методів навчання	37
Розділ 3. Розвиток історичної свідомості в учнів старших класів	
3.1. Демократичні цінності як складова історичної свідомості.....	44
3.2. Формування в здобувачів розуміння політичної та правової культури	50
Розділ 4. Використання змісту начальних матеріалів у розвитку історичної свідомості учнів старших класів	
4.1. Аналіз навчальних програм з історії та громадянської освіти	57
4.2. Аналіз підручників з історії та громадянської освіти для 10 класу.....	62
4.3. Розробка уроку за темою «Встановлення нацистської диктатури в Німеччині»	68
Висновки	79
Список використаної літератури	84
Додатки	92